

V Bruselu dne 1.6.2018
COM(2018) 395 final

**SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

Iniciativa EU týkající se opylovačů

{SWD(2018) 302 final} - {SWD(2018) 303 final}

1. PROČ JE TŘEBA PODNIKOUT NA ÚROVNI EU OPATŘENÍ TÝKAJÍCÍ SE OPYLOVAČŮ

V posledních letech byla veřejnost upozorněna na kritickou situaci včel medonosných, jejichž populace se v EU i ve světě zmenšuje. Za tímto vysoce medializovaným jevem se však skrývá problém mnohem většího rozsahu – jedná se zejména o dramatický pokles výskytu a rozmanitosti všech druhů volně žijících hmyzích opylovačů v Evropě, včetně divokých včel, pestřenkovitých, motýlů a mūr. Řada druhů opylovačů vyhynula nebo jim vyhynutí hrozí¹.

To představuje závažný důvod k obavám, protože opylovači jsou nedílnou součástí zdravých ekosystémů. Bez nich by se počet rostlinných druhů snížil a nakonec vymizel spolu s organismy, které na nich závisejí, což by mělo závažné ekologické, sociální a hospodářské důsledky. Plodiny závislé na opylovačích potřebují k opylení tyto živočichy v různé míře. Odhaduje se, že 5–8 %² současné celosvětové produkce plodin je přímo závislé na opylování živočichy. Jen v EU závisí na opylení živočichy přibližně 84 %³ druhů plodin a 78 %³ druhů planě rostoucích rostlin, a to alespoň částečně. Hmyzím opylovačům je přímo přisuzováno téměř 15 miliard eur⁴ roční zemědělské produkce EU.

První celosvětová zpráva o opylovačích, kterou zveřejnila Mezivládní vědecko-politická platforma pro biologickou rozmanitost a ekosystémové služby², uvádí jako hlavní hrozbu pro opylovače změny ve využití půdy, intenzivní hospodaření a využívání pesticidů, znečištění životního prostředí, invazní nepůvodní druhy, patogeny a změnu klimatu. Poukazuje rovněž na významné nedostatky, pokud jde o poznatky, jak tyto faktory působí, a na potřebu je řešit přijetím meziodvětvových opatření. Závěry zprávy potvrzuje i Úmluva o biologické rozmanitosti⁵, která zdůraznila význam opylovačů a ekosystémových služeb, které zajišťují, pro dosažení řady cílů OSN v oblasti udržitelného rozvoje⁶.

Evropská unie zavedla řadu opatření, která jsou pro opylovače prospěšná – a to zejména v oblasti politiky ochrany životního prostředí a zdravotní politiky (zvláště směrnice o ochraně ptáků, směrnice o ochraně přírodních stanovišť a právní předpisy EU o pesticidech), jakož i v rámci společné zemědělské politiky, politiky soudržnosti a politiky týkající se výzkumu a inovací. Existuje rovněž řada celostátních a regionálních strategií. Doposud však nebyly podniknuty žádné koordinované kroky na úrovni EU, které by úbytek opylovačů řešily pomocí integrovaného přístupu zahrnujícího různá odvětví a politiky. Evropská unie a její členské státy musí tento problém řešit společně.

Toto sdělení představuje strategické cíle a soubor opatření, které by EU a její členské státy měly přijmout, aby mohly řešit úbytek opylovačů v Unii a přispěly tak k celosvětovému úsilí o zachování zdrojů. Stanoví také rámec pro integrovaný přístup k problematice a účinnější využívání stávajících nástrojů a politik.

¹ Podrobné údaje na podporu tohoto sdělení najdete v příloženém pracovním dokumentu útvarů Komise.

² Potts, S.G. a kol.: *The Assessment Report of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services on Pollinators, Pollination and Food Production* (2016), Secretariat of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services, Bonn, 552 s.

³ Potts, S.G. a kol.: *Status and Trends of European Pollinators. Key Findings of the STEP Project* (2015), Pensoft Publishers, Sofie, 72 s.

⁴ Gallai, N. a kol.: *Economic Valuation of the Vulnerability of World Agriculture Confronted with Pollinator Decline* (2009), Ecological Economics 68.3: s. 810-821.

⁵ <https://www.cbd.int/>

⁶ Úmluva o biologické rozmanitosti, rozhodnutí COP XIII/15, <https://www.cbd.int/doc/decisions/cop-13/cop-13-dec-15-en.pdf>

Iniciativa dokládá snahu Komise urychlit plnění jednoho z cílů EU, jímž je zastavit a zvrátit do roku 2020 úbytek biologické rozmanitosti a ekosystémových služeb⁷ a který byl znovu potvrzen v akčním plánu pro přírodu, lidi a hospodářství⁸. Reaguje na výzvy Evropského parlamentu^{9,10} a Rady¹¹ k zavedení opatření na ochranu opylovačů a jejich přírodních stanovišť s cílem zastavit jejich úbytek. Veřejná konzultace¹², která předcházela přípravě tohoto sdělení, zjistila, že iniciativu na úrovni EU týkající se opylovačů podporuje značná většina zúčastněných stran, a zejména pak široká veřejnost.

2. SLOŽKY INICIATIVY

Cíle a opatření této iniciativy mají upřesnit vědecké poznatky o snižování počtu hmyzích opylovačů, řešit hlavní známé příčiny tohoto úbytku a posílit spolupráci mezi všemi zúčastněnými stranami. I když se důraz klade na volně žijící opylovače, iniciativa se zabývá problémy, které jsou společné pro všechny opylovače. Proto bude rovněž přínosem pro domestikované opylovače, zejména pro včelu medonosnou, a doplní tak podporu, kterou již EU ve prospěch včelařství¹³ a zdraví včel¹⁴ poskytuje.

Přestože jsou opatření navržena tak, aby mohla být realizována v krátkodobém horizontu, uvedou v pohyb klíčové procesy a zavedou mechanismy, které umožní vypořádat se s touto výzvou v dlouhodobém horizontu holistickým způsobem. Úspěšné provedení těchto opatření si vyžádá odpovídající finanční a lidské zdroje. Tvůrci politiky a veřejné orgány nemohou tento problém řešit samy. Je třeba zapojit i občany a podnikatelský sektor v EU.

Iniciativa stanoví dlouhodobé cíle a krátkodobá opatření v rámci tří priorit:

PRIORITA I: Upřesnit poznatky o úbytku opylovačů, jeho příčinách a následcích

PRIORITA II: Řešit příčiny úbytku opylovačů

PRIORITA III: Zvýšit informovanost, zapojit veřejnost a posílit spolupráci

Tabulka v příloze uvádí podrobnosti o jednotlivých opatřeních a dílčích opatřeních v rámci každé priority.

⁷ Strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2020,

http://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/strategy/index_en.htm

⁸ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017DC0198>

⁹ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 2. února 2016 o střednědobém přezkumu strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti (2015/2137 (INI)).

¹⁰ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 15. listopadu 2017 o akčním plánu pro přírodu, lidi a hospodářství (2017/2819 (RSP)).

¹¹ Závěry Rady 13398/16 o Úmluvě o biologické rozmanitosti,

<http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13398-2016-INIT/cs/pdf>

¹² http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/pollinators/index_en.htm

¹³ https://ec.europa.eu/agriculture/honey/programmes_cs

¹⁴ https://ec.europa.eu/food/animals/live_animals/bees/health_en

2.1. PRIORITA I: Upřesnit poznatky o úbytku opylovačů, jeho příčinách a následcích

EU již prostřednictvím takových projektů jako ALARM¹⁵ či STEP¹⁶ a tzv. evropského červeného seznamu¹⁷ napomohla zjištění řady hodnotných poznatků. Ačkoli tyto iniciativy poukazují na alarmující úbytek opylovačů a vyžadují okamžitá opatření, stále jsou naše poznatky nedostatečné. Plný rozsah tohoto úbytku není znám a jeho důsledky pro lidskou společnost a hospodářství ještě nejsou zcela pochopeny. I když jsou hlavní hrozby pro opylovače známy a umožňují okamžitá, na poznatcích založená opatření, dopady a interakce jednotlivých hrozeb je ještě třeba dále prozkoumat. Upřesnění našich poznatků proto představuje základ této iniciativy a vyžádá si společné úsilí Komise, členských států, Evropské agentury pro životní prostředí, akademické obce, zúčastněných stran i občanů.

Jednotlivé druhy a populace opylovačů v EU je třeba lépe monitorovat. Vytvoření koordinovaného procesu monitorování, jehož účelem bude doplnit nedostatečné poznatky o stavu a vývoji těchto populací, si vyžádá společné úsilí EU a jejích členských států. Bude nutné sestavit skupinu odborníků, která vypracuje nákladově efektivní a standardizovanou metodiku monitorování. K tomuto procesu by také mohlo přispět zapojení veřejnosti do vědeckého výzkumu¹⁸, nástroje IKT a technologie, jako je kódování DNA a strojové učení. Kvalitní údaje z monitorování na místě umožní určit ohrožené druhy opylovačů a vytvořit jejich spolehlivé ukazatele, s jejichž pomocí by se daly posoudit dopady různých politik EU, zejména v oblasti ochrany životního prostředí, zemědělství a zdraví, a sledovat plnění cíle OSN 2 („Vymýtit hlad“) a 15 („Život na souši“)¹⁹ v oblasti udržitelného rozvoje ze strany EU. Spolu s údaji o hrozbách pro opylovače a opylování by tyto ukazatele umožnily provést integrované posouzení úbytku opylovačů, jeho dopadů na společnost a ekonomiku prostřednictvím nástrojů, jako jsou mapování a posuzování ekosystémů a jejich služeb²⁰ a výkazy přírodního kapitálu opylovačů a opylování²¹, a připravit odpovídající politická opatření.

Výzkum a inovace je třeba posílit na všech úrovních – ať už se jedná o rozsah celého problému (stav a vývoj populace opylovačů), řešení příčin (hrozby pro opylovače, jejich relativní význam a interakce) či o důsledky (dopady na přírodu, životní podmínky člověka a hospodářství). Měl by se podpořit základní výzkum (taxonomie) i aplikovaný výzkum, čímž by se posílila kapacita EU pro monitorování opylovačů a jejich posuzování. Již brzy přinese výsledky několik probíhajících výzkumných projektů týkajících se opylovačů²², inovací v ochraně rostlin, integrovaných zdravotních přístupů a alternativ k pesticidům²³.

¹⁵ <http://www.alarmproject.net/>

¹⁶ <http://www.step-project.net/>

¹⁷ <http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/redlist/>

¹⁸ Občané mohou pomáhat se shromažďováním údajů, a tak se aktivně účastnit vědeckého zkoumání v této oblasti, https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/strategy/goals-research-and-innovation-policy/open-science/open-science-monitor_cs

¹⁹ <http://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi/indicators>

²⁰ http://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/ecosystem_assessment/index_en.htm

²¹ <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/ecosystem-services-accounting-part-i-outdoor-recreation-and-crop-pollination>

²² <http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/opportunities/h2020/topics/sfs-28-2017.html>

<http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/opportunities/h2020/topics/sfs-16-2017.html>

²³ <http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/opportunities/h2020/topics/sfs-04-2019-2020.html>

Snadný přístup k údajům a informacím o opylovačích je předpokladem lepšího využití stávajících zdrojů k zjištění nových poznatků a vytváření inovativních řešení. Měli bychom proto vyvinout další úsilí, abychom mohli rozptýlené údaje a informace pospojovat a zpřístupnit je.

2.2. PRIORITA II: Řešit příčiny úbytku opylovačů

Různorodost příčin úbytku opylovačů vyžaduje přijmout opatření v různých odvětvích i politikách.

Nejvíce ohrožené druhy opylovačů a jejich přírodní stanoviště v EU, jako například ty, které jsou chráněné podle směrnice o ochraně přírodních stanovišť nebo zahrnuté do evropského červeného seznamu, by měly být předmětem prioritních opatření a financování. V tomto ohledu bude hrát důležitou úlohu zejména program LIFE.

Úbytek přírodních stanovišť

V zájmu lepšího provádění směrnice o ochraně ptáků a směrnice o ochraně přírodních stanovišť provádí Komise akční plán pro přírodu, lidi a hospodářství. I když směrnice o ochraně přírodních stanovišť uvádí pouze omezený počet druhů opylovačů, opatření na zachování chráněných typů přírodních stanovišť, jako jsou například travní porosty, mohou opylovačům významně pomoci. Lepší provádění směrnice má proto zásadní význam pro odstranění jedné ze zásadních hrozeb pro opylovače – ztráty přírodních stanovišť. Přírodní podmínky, které jsou nezbytné k udržení prosperujících přírodních stanovišť pro opylovače, může vylepšit tzv. zelená infrastruktura²⁴ poskytnutím řešení inspirovaných přírodou²⁵ a posílením soudržnosti a propojenosti sítě Natura 2000 v rámci širší venkovské a městské krajiny.

Hlavní příležitosti pro udržení a vytváření přírodních stanovišť pro opylovače ve venkovských a městských oblastech nabízí do roku 2020 společná zemědělská politika a politika soudržnosti EU. Struktura společné zemědělské politiky (včetně podmíněnosti, přímých plateb a opatření pro rozvoj venkova) poskytuje široký soubor nástrojů potřebných ke zmírnění tlaků na opylovače, jež vyplývají z intenzivního hospodaření a změny využívání půdy, včetně jejího opuštění. Patří mezi ně zejména plochy využívané v ekologickém zájmu v rámci podpory ve formě přímých plateb zemědělcům, které poskytují ochranné pásy pro opylovače a půdu ponechanou ladem pro rostliny bohaté na nektar a pyl, a dále pak agroenvironmentálně-klimatická opatření v rámci programů rozvoje venkova. Další důležité pobídky slouží zemědělcům k vytváření udržitelných zemědělských systémů v oblastech Natura 2000 a k investicím do ekologického zemědělství. Význam opylovačů pro zemědělskou produktivitu je třeba neustále připomínat.

I když pro zdravé populace opylovačů je rozhodující úloha venkovských oblastí, roste současně význam městských a příměstských oblastí, které mohou posloužit k zachování jejich přírodních stanovišť. Veřejné i soukromé prostory, jako jsou parky, zahrady, zazeleněné střechy a stěny, fungují jako útočiště pro opylovače a slouží jako „odrazový můstek“, který jim umožňuje se pohybovat a rozptýlit v urbanizovaných oblastech. Propojením na přírodní a polopřírodní oblasti na venkově tak tyto prostory napomáhají tvorbě sítě přírodních stanovišť opylovačů v širším prostředí. Řada slibných řešení, jako jsou řešení inspirovaná

²⁴Viz Zelená infrastruktura – zlepšování přírodního kapitálu Evropy, COM(2013) 249 final.

²⁵ Například opatření pro přirozené zadržování vody, <http://nwrn.eu/>

přírodou, může zlepšit integraci přírodních stanovišť opylovačů do hlavních sítí infrastruktury, jako jsou silnice a železniční a elektrické sítě, které jsou často spojovány se zhoršením stavu stanovišť a obvykle se rozprostírají přes rozlehlé plochy různorodé evropské krajiny. Regionální a místní orgány by se měly pobízet k tomu, aby do takových řešení investovaly.

Používání pesticidů

Rizika a vliv pesticidů na opylovače závisí na toxicitě účinné látky a úrovni expozice. V EU mohou být účinné látky používané v přípravcích na ochranu rostlin²⁶ schváleny pouze na základě posouzení rizik, aby se zajistilo, že neexistují nežádoucí účinky na včelu medonosnou²⁷. V roce 2013 vypracoval Evropský úřad pro bezpečnost potravin (EFSA) pokyny²⁸, ve kterých požadavky na posouzení rizik rozšířil mimo jiné o chronické účinky a druhy divokých včel. Členské státy však tyto pokyny dosud neschválily, a proto bude třeba přijmout další opatření k zajištění jejich provádění.

V roce 2013 Komise omezila používání tří neonikotinoidních pesticidů²⁹ poté, co bylo prokázáno, že představují vysoké riziko pro včely. V únoru 2018 úřad EFSA na základě přezkumu důkazů toto riziko potvrdil³⁰. Podle nařízení (ES) č. 1107/2009²⁷ je důležité zavést vhodná opatření ke zmírnění těchto rizik. Dne 27. dubna 2018 členské státy schválily návrh Komise na další omezení používání těchto tří neonikotinoidních pesticidů³¹.

Směrnice 2009/128/ES³² pak stanoví řadu opatření pro udržitelné využívání schválených pesticidů. Ve vnitrostátních akčních plánech mohou být na základě směrnice stanoveny specifické cíle a opatření k řešení vlivu pesticidů na opylovače.

Invazní nepůvodní druhy

Další zásadní hrozbu pro opylovače představují invazní nepůvodní druhy. Soubor opatření, která mají být v této oblasti přijata v celé EU, stanoví nařízení (EU) č. 1143/2014³³. Jedině pokračující úsilí o provedení těchto opatření a uvedení nových druhů považovaných za hrozbu na seznam dokáže zmírnit škodlivé vlivy, které představuje např. dravčí způsob obživy sršně asijské (*Vespa velutina*) nebo ničení přírodních stanovišť opylovačů určitými druhy rostlin, jako je netýkavka žláznatá (*Impatiens glandulifera*), které zarůstají původní vegetaci. Kromě toho by se mělo podporovat používání původních druhů opylovačů a původních rostlinných druhů pro soukromé a veřejné použití, aby se předešlo rizikům, která představují nepůvodní druhy.

²⁶ Výraz „pesticidy“ se vztahuje na přípravky na ochranu rostlin, jak jsou definovány v nařízení (ES) č. 1107/2009.

²⁷ Nařízení (ES) č. 1107/2009 o uvádění přípravků na ochranu rostlin na trh.

²⁸ Pokyny EFSA k posouzení rizika přípravků na ochranu rostlin u včel (*Apis mellifera*, *Bombus* spp. a solitární druhy včel), <https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/3295>

²⁹ Prováděcí nařízení Komise (EU) č. 485/2013 ze dne 24. května 2013, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) č. 540/2011, pokud jde o podmínky schválení účinných látek klothianidin, thiamethoxam a imidakloprid, a kterým se zakazuje použití a prodej osiva ošetřeného přípravky na ochranu rostlin obsahujícími uvedené účinné látky.

³⁰ <https://www.efsa.europa.eu/en/press/news/180228>

³¹ https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/approval_active_substances/approval_renewal/neonicotinoids_en

³² Směrnice 2009/128/ES, kterou se stanoví rámec pro činnost Společenství za účelem dosažení udržitelného používání pesticidů.

³³ Nařízení (EU) č. 1143/2014 o prevenci a regulaci zavlékání či vysazování a šíření invazních nepůvodních druhů.

Ostatní hrozby

Na opylovače má dále vliv změna klimatu, znečištění životního prostředí a nemoci. Změna klimatu ovlivňuje rozložení a četnost opylovačů, jejich stanoviště a interakci, a to jak prostřednictvím mírných změn, tak extrémních povětrnostních jevů. I když chybí komplexní studie o účincích různých znečišťujících látek (např. znečištění ovzduší, těžké kovy a lehké znečištění) a onemocnění, je o nich známo, že poškozují volně žijící opylovače nebo mají negativní dopad na jejich stanoviště. Tato iniciativa se těmito hrozbami přímo nezabývá. Jejich dopad na opylovače by měly pomoci zmírnit politiky EU týkající se boje proti změně klimatu³⁴, znečištění ovzduší³⁵ a opatření v oblasti zdraví včel¹⁴. Iniciativa však přispěje k řešení těchto a dalších hrozeb nepřímo podporou údržby, vytváření a propojení zdravých stanovišť pro opylovače a bojem proti šíření nepůvodních druhů, které přenášejí škodlivé patogeny a choroby. Tím by se měla zvýšit celková odolnost evropských ekosystémů vůči změně klimatu.

2.3. PRIORITA III: Zvýšit informovanost, zapojit veřejnost a posílit spolupráci

Odstranění příčin úbytku opylovačů si vyžádá strategický přístup na všech úrovních správy a zapojení různých aktérů. Tato iniciativa zvýší povědomí veřejnosti o významu opylovačů a o naléhavé potřebě jednat. Podporou a šířením osvědčených postupů a prohloubením spolupráce se iniciativa bude snažit mobilizovat vědeckou obec, tvůrce politiky, podniky a občany, aby jednali.

I když již existuje řada platform podporujících spolupráci v této oblasti (např. výzkumné sítě či platformy pro výměnu politických opatření), je třeba tuto spolupráci dále prohloubit. Komise i členské státy by měly v tomto ohledu zvýšit informovanost a podporovat možnosti financování. Vzniku dalších opatření na celostátní, regionální a místní úrovni pomohou společné nástroje a šablony pro rozvoj plánů a strategií, které vycházejí ze stávajících osvědčených postupů. Lepšímu porozumění odborníků i veřejnosti ohledně významu volně žijících opylovačů pro společnost a ekonomiku by rovněž mohly pomoci vyšší výdaje EU na vnitrostátní včelařské programy.

EU přispěje k celosvětovým opatřením v této oblasti také tím, že posílí opatření pro zachování zdrojů v rámci mezinárodní iniciativy³⁶ Organizace OSN pro výživu a zemědělství, a bude podporovat mezinárodní spolupráci prostřednictvím tzv. koalice ochotných³⁷.

3. ZÁVĚR

Iniciativa EU týkající se opylovačů přispěje k dosažení cílů strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2020 a odvětvových politik, jako je společná zemědělská politika a politika soudržnosti. Poskytne také cenné informace o pokroku EU při plnění příslušných cílů OSN v oblasti udržitelného rozvoje.

Iniciativa bude fungovat v součinnosti s akčním plánem pro přírodu, lidi a hospodářství, a zejména pak s připravovanými pokyny ohledně tzv. zelené infrastruktury na úrovni EU a integrace ekosystémových služeb do rozhodování. Přichází v době, kdy začínají interinstitucionální jednání o víceletém finančním rámci EU na období po roce 2020. I když

³⁴ https://ec.europa.eu/clima/index_cs

³⁵ Směrnice (EU) 2016/2284 o snížení národních emisí některých látek znečišťujících ovzduší.

³⁶ Úmluva o biologické rozmanitosti, rozhodnutí V/5, <https://www.cbd.int/decision/cop/?id=7147>

³⁷ <https://promotepollinators.org>

by navrhovaná opatření měla být dokončena do roku 2020, bude důležité udržet tempo a co nejlépe využít budoucí nástroje financování z EU, a podpořit tak opatření zaměřená na odstranění příčin úbytku opylovačů v dlouhodobém horizontu.

Komise vyzývá Evropský parlament a Radu, aby tuto iniciativu podpořily a aktivně se zapojily do jejího provádění v úzké spolupráci se všemi zúčastněnými stranami.

Do konce roku 2020 Komise přezkoumá pokrok dosažený při provádění iniciativy a v případě potřeby navrhne doporučení pro další opatření. Tento proces poslouží jako podklad pro závěrečný přezkum strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2020 a pro její následná opatření.

PŘÍLOHA – SEZNAM OPATŘENÍ

Tato příloha podává přehled cílů a opatření zahrnutých do každé priority iniciativy EU týkající se opylovačů. Opatření budou prováděna až do roku 2020. Cíle vytyčují dlouhodobý výhled do roku 2030.

PRIORITA I: Upřesnit poznatky o úbytku opylovačů, jeho příčinách a následcích		
Cíl <i>Opylovače a jejich přírodní stanoviště jsou monitorována a pravidelně vyhodnocována. Existuje celoevropský systém monitorování, který poskytuje údaje pro posouzení jejich stavu a vývoje. Získané ukazatele pomáhají posoudit dopady příslušných politik EU a umožňují vytvoření evropského atlasu opylovačů a opylování. V rámci výzkumných a inovačních programů EU jsou mobilizovány zdroje, které mají zaplnit mezery v poznatcích o úbytku opylovačů, jeho příčinách a důsledcích pro společnost a ekonomiku. Data a informace o opylovačích jsou volně přístupné.</i>		
OPATŘENÍ 1 – PODPOROVAT MONITOROVÁNÍ A HODNOCENÍ		
1A)	Komise připraví a otestuje celoevropský systém monitorování opylovačů, který poskytne kvalitní údaje pro posouzení stavu a vývoje populace jednotlivých druhů opylovačů v EU a umožní vypracovat příslušné ukazatele. Bude zřízena skupina odborníků, která bude pomáhat s technickými aspekty tohoto opatření.	První výsledky jsou očekávány ve 4. čtvrtletí 2018.
1B)	Komise začne připravovat evropský červený seznam pestřenkovitých.	1. čtvrtletí 2019
1C)	Komise vypracuje seznam přírodních stanovišť důležitých pro opylovače a posoudí jejich stav na základě zpráv poskytnutých členskými státy podle směrnice o ochraně přírodních stanovišť a dalších dostupných údajů.	První výsledky jsou očekávány v 1. čtvrtletí 2019.
1D)	Komise zahájí pilotní projekt monitorování přítomnosti pesticidů v životním prostředí prostřednictvím produktů včely medonosné (například pylu), aby mohla posoudit proveditelnost tohoto inovativního způsobu informování o působení pesticidů na opylovače.	4. čtvrtletí 2018
1E)	Komise použije rámec „mapování a posuzování ekosystémů a jejich služeb“ na opylovače, včetně vývoje tzv. výkazů přírodního kapitálu týkajících se opylovačů a opylování, aby mohla integrovaným způsobem posoudit úbytek opylovačů, jeho dopad na společnost a ekonomiku a připravit odpovídající politická opatření.	2. čtvrtletí 2019

<i>OPATŘENÍ 2 – PODPOROVAT VÝZKUM A INOVACE</i>		
2A)	Komise bude i nadále v rámci programu Horizont 2020 – rámcového programu EU pro výzkum a inovace 2014–2020 – podporovat a propagovat výzkum a inovace týkající se opylovačů a příčin i důsledků jejich poklesu.	Průběžně
2B)	V rámci výměn prostřednictvím sítě EIP-AGRI (Evropského inovačního partnerství v oblasti zemědělské produktivity a udržitelnosti ³⁸) bude Komise zvyšovat povědomí zúčastněných stran o tom, jak uznat potřeby opylovačů a opylovací služby, které poskytují.	Průběžně
2C)	Komise zváží, jak i nadále podporovat výzkum a inovace týkající se řešení úbytku opylovačů při provádění programu Horizont Evropa – rámcového programu EU pro výzkum a inovace po roce 2020.	Průběžně
<i>OPATŘENÍ 3 – USNADNIT SDÍLENÍ POZNATKŮ A PŘÍSTUP K DATŮM</i>		
3A)	Komise spustí online platformu o opylovačích, která bude sloužit jako centrální datový a informační uzel.	První výsledky jsou očekávány v 1. čtvrtletí 2019.
3B)	Členské státy by měly na základě požadavků směrnice INSPIRE ³⁹ a směrnice o přístupu veřejnosti k informacím o životním prostředí ⁴⁰ zpřístupnit příslušná, veřejně dostupná prostorová data (jako jsou např. údaje o využívání půdy), což by umožnilo provést integrovanou územní analýzu.	První výsledky jsou očekávány ve 2. čtvrtletí 2019.

³⁸ <https://ec.europa.eu/eip/agriculture/en/european-innovation-partnership-agricultural>

³⁹ Směrnice 2007/2/ES o zřízení Infrastruktury pro prostorové informace v Evropském společenství (INSPIRE).

⁴⁰ Směrnice 2003/4/ES o přístupu veřejnosti k informacím o životním prostředí.

PRIORITA II: Řešit příčiny úbytku opylovačů		
Cíl <i>Jsou stanovena a provedena vhodná ochranná opatření pro ohrožené druhy opylovačů a jejich stanoviště. Opatření týkající se opylovačů jsou plně začleněna do společné zemědělské politiky a politiky soudržnosti a členské státy plně využívají příležitosti k zachování a obnově přírodních stanovišť opylovačů ve venkovských a městských oblastech. Přírodní stanoviště opylovačů jsou účinně propojena do širšího prostředí, což jim umožňuje se v krajině rozptýlit. Opylovači jsou chráněni před dopady pesticidů a invazních nepůvodních druhů.</i>		
OPATŘENÍ 4 — CHRÁNIT OHROŽENÉ DRUHY OPYLOVAČŮ A JEJICH PŘÍRODNÍ STANOVIŠTĚ		
4A)	Komise připraví další akční plány pro nejvíce ohrožené druhy opylovačů a jejich stanoviště, které jsou uvedené ve směrnici o ochraně přírodních stanovišť, a bude podporovat členské státy a zúčastněné strany při jejich provádění, a to včetně programu LIFE.	První výsledky jsou očekávány ve 2. čtvrtletí 2019.
4B)	Komise ve spolupráci s členskými státy určí ochranná opatření a přístupy k řízení s cílem optimalizovat přínosy pro ohrožené opylovače a jejich stanoviště, a to i v rámci biogeografického procesu sítě Natura 2000 a prostřednictvím zvláštního semináře.	První výsledky jsou očekávány ve 2. čtvrtletí 2019.
4C)	Členské státy by měly v prioritních akčních rámcích pro řízení lokalit Natura 2000 a zelené infrastruktury určit prioritní opatření týkající se důležitých stanovišť opylovačů a ochrany druhů.	3. čtvrtletí 2019
OPATŘENÍ 5 – ZLEPŠIT PŘÍRODNÍ STANOVIŠTĚ OPYLOVAČŮ NA ZEMĚDĚLSKÉ PŮDĚ A V JEJÍM OKOLÍ		
5A)	Komise vyhodnotí stávající zkušenosti s používáním příslušných opatření týkajících se opylovačů v rámci společné zemědělské politiky na období 2014–2020. Na základě tohoto hodnocení vypracuje pokyny pro řídicí orgány a zemědělce, poskytne technické poradenství ohledně toho, jak zvýšit účinnost opatření, a bude je aktivně propagovat ve společné zemědělské politice po roce 2020.	První výsledky jsou očekávány ve 4. čtvrtletí 2018.
5B)	Členské státy by měly podporovat zavádění příslušných opatření týkajících se opylovačů v rámci programů rozvoje venkova na období 2014–2020, a to včetně odborné přípravy a zvyšováním informovanosti zemědělců a dalších zúčastněných stran.	Průběžně
5C)	Komise bude podporovat začlenění faktorů týkajících se opylovačů do provádění společné zemědělské politiky po roce 2020 a zahrne ukazatel týkající se opylovačů do výkonnostního a monitorovacího rámce, jakmile bude tento	Průběžně

	rámec dokončen a začne fungovat.	
<i>OPATŘENÍ 6 — ZLEPŠIT PŘÍRODNÍ STANOVIŠTĚ OPYLOVAČŮ V MĚSTSKÝCH OBLASTECH A ŠIRŠÍM PROSTŘEDÍ</i>		
6A)	Komise bude shromažďovat osvědčené postupy, vypracuje pokyny pro místní orgány ohledně toho, jak vytvořit příznivé prostředí pro opylovače, a zahrne opylovače do kritérií pro ocenění „Evropské zelené město“ a „Evropský zelený list“.	2. čtvrtletí 2019
6B)	Komise zvýší informovanost řídicích orgánů a zúčastněných stran v oblasti politiky soudržnosti o ochraně opylovačů a souvisejících možnostech financování v období 2014–2020 a po roce 2020.	První výsledky jsou očekávány ve 4. čtvrtletí 2018.
6C)	Prostřednictvím pokynů k zelené infrastruktuře na úrovni EU a k integraci ekosystémů a jejich služeb do rozhodovacího procesu bude Komise podporovat opatření na úrovni krajiny, která zachovávají a obnovují přírodní stanoviště opylovačů, a jejich integraci do územního plánování a ostatních relevantních rozhodovacích procesů.	První výsledky jsou očekávány ve 4. čtvrtletí 2018.
<i>OPATŘENÍ 7 — OMEZIT DOPAD POUŽÍVÁNÍ PESTICIDŮ NA OPYLOVAČE</i>		
7A)	Komise vyzve členské státy k tomu, aby zahrnuly do svých revidovaných národních akčních plánů podle směrnice 2009/128/ES konkrétní cíle a opatření pro ochranu opylovačů, aby se snížila rizika a dopady používání pesticidů na opylovače, a posoudí situaci ve druhé zprávě o provádění směrnice.	První výsledky jsou očekávány ve 2. čtvrtletí 2019.
7B)	Ke zlepšení posuzování rizika pesticidů pro opylovače přijme Komise plán provádění pokynů EFSA, které se týkají posouzení rizika přípravků na ochranu rostlin pro včely (<i>Apis mellifera</i> , <i>Bombus</i> spp. a solitární druhy včel).	4. čtvrtletí 2018
7C)	Komise přijme právní opatření pro zákaz venkovního použití tří neonikotinoidních pesticidů (imidakloprid, thiamethoxam a klothianidin), na něž se již od roku 2013 vztahují zvláštní omezení.	2. čtvrtletí 2018
<i>OPATŘENÍ 8 — OMEZIT DOPAD INVAZNÍCH NEPŮVODNÍCH DRUHŮ NA OPYLOVAČE</i>		
8A)	Komise poskytne členským státům technické pokyny ohledně prevence a řízení invazních nepůvodních druhů škodlivých pro opylovače v rámci působnosti nařízení (EU) č. 1143/2014.	3. čtvrtletí 2019
8B)	Komise vypracuje pokyny na podporu použití původních rostlinných druhů a opylovačů ve veřejném	3. čtvrtletí 2019

	a soukromém sektoru.	
PRIORITA III: Zvýšit informovanost, zapojit veřejnost a posílit spolupráci		
Cíl <i>Ve společnosti se zvyšuje povědomí o významu opylovačů a o naléhavé potřebě zavést opatření, která by vedla k zastavení jejich úbytku. Veřejné politiky mají větší dopad díky účinné mobilizaci podniků a občanů. Jednotlivá opatření mají větší dopad díky lepší koordinaci příslušných aktérů na všech úrovních. EU má vedoucí postavení ve světě, pokud jde o podporu a usnadnění mezinárodních opatření týkajících se opylovačů.</i>		
OPATŘENÍ 9 — PŘESVĚDČOVAT PODNIKY A OBČANY, ABY JEDNALI		
9A)	Komise bude radit podnikům a podněcovat je, aby přispívaly k ochraně opylovačů, zejména v zemědělsko-potravinářském odvětví. Bude rovněž prostřednictvím platformy EU pro obchodování a biologickou rozmanitost (EU Business @ Biodiversity Platform) ⁴¹ a evropské ceny životního prostředí pro podnikatele pokračovat v podpoře osvědčených postupů a inovativních podnikatelských modelů, které jsou přínosné pro opylovače, a prostřednictvím nástroje financování přírodního kapitálu poskytovat finanční prostředky.	První výsledky jsou očekávány ve 2. čtvrtletí 2019.
9B)	V souladu se závěry a doporučeními kontroly účelnosti z roku 2017 ⁴² Komise prozkoumá možnost použití ekoznačky EU na produkty, které podporují ochranu opylovačů, jako jsou například směsi semen planě rostoucích květin, hrnkové rostliny pro opylovače a jiné příslušné zahradnické produkty.	3. čtvrtletí 2019
9C)	Komise vypracuje a bude šířit vzdělávací materiály o opylovačích. Připraví také pokyny k tomu, jak se mohou zapojit občané do ochrany a vědeckého výzkumu opylovačů. Opylovače lze např. chránit prostřednictvím Evropského sboru solidarity, kde se mladí lidé účastní dobrovolné činnosti v rámci projektů, které jsou prospěšné pro komunity a životnímu prostředí v celé Evropě. Tyto snahy by navíc mohly doplnit vnitrostátní včelařské programy prostřednictvím odborné přípravy zaměřené na to, aby veřejnost i odborníci lépe porozuměli významu volně žijících opylovačů.	Průběžně

⁴¹ http://ec.europa.eu/environment/biodiversity/business/index_en.htm

⁴² COM(2017) 355 final.

<i>OPATŘENÍ 10 — PODPOROVAT STRATEGIE ZAMĚŘENÉ NA OPYLOVAČE A SPOLUPRÁCI NA VŠECH ÚROVNÍCH</i>		
10A)	Komise vypracuje společné šablony a nástroje, které usnadní rozvoj strategií zaměřených na opylovače na celostátní, regionální a místní úrovni, přičemž bude vycházet ze stávajících osvědčených postupů.	3. čtvrtletí 2019
10B)	Komise nabídne možnosti zlepšení spolupráce mezi všemi aktéry prostřednictvím stávajících platforem a podpoří další spolupráci na základě mechanismů na úrovni EU, a to i v rámci rámcového programu EU pro výzkum a inovace 2014–2020, programů Evropské územní spolupráce (Interreg), komunitně vedeného místního rozvoje, nástroje TAIEX-EIR ⁴³ a nástroje TAIEX REGIO ⁴⁴ Peer2Peer.	První výsledky jsou očekávány v 1. čtvrtletí 2019.
10C)	Komise bude podporovat začlenění problematiky ochrany opylovačů a příslušných opatření do politik, plánů a programů podporovaných EU v rozvojových a sousedních zemích, a to v souladu s cíli mezinárodní iniciativy týkající se opylovačů ⁴⁵ .	Průběžně
10D)	EU se připojí k tzv. koalici ochotných a podpoří účinná mezinárodní opatření týkající se opylovačů.	4. čtvrtletí 2018

⁴³ http://ec.europa.eu/environment/eir/p2p/index_en.htm

⁴⁴ http://ec.europa.eu/regional_policy/cs/policy/how/improving-investment/taiex-regio-peer-2-peer/

⁴⁵ V jejím čele stojí Organizace OSN pro výživu a zemědělství.